स बभूव ततः कामी तया सार्द्धमकामया । उत्सृजन्तन्तु तं रेतः स गर्भस्थोऽभ्यभाषत । ४१८५
भोस्तात मागमः कामं द्वयोर्न्नास्तीह सम्भवः । अल्पावकाशो भगवन्पूर्व्वं चाहमिहागतः ।
अमोघरेताश्च भवान्न पीडां कर्त्तुमर्हसि । अश्रुत्वैव तु तद्वाक्यं गर्भस्थस्य बृहस्पतिः ।
जगाम मैथुनायैव ममतां चारुलोचनां । शुक्रोत्सर्गं ततो बुद्ध्वा तस्या गर्भगतो मुनिः । पद्भ्यामारोधयन्मार्गं शुक्रस्य च बृहस्पतेः ।
स्थानमप्राप्तमथतद्रेतः प्रतिहतं तदा । पपात सहसा भूमौ ततः क्रुद्धो बृहस्पतिः ।
तद्दृष्ट्वा पतितं शुक्रं शशाप स रुषाऽन्वितः । उतथ्यपुत्त्रं गर्भस्थं निर्भत्स्य भगवानृषिः । ४१९०
यन्मां त्वमीदृशे काले सर्व्वभूतेप्सिते सति । एवमात्थ वचस्तस्मात्तमो दीर्घं प्रवेक्ष्यसि ।
स वै दीर्घतमा नाम शापादृषिरजायत । बृहस्पते र्बृहत्कीर्त्तेर्बृहस्पतिरिवौजसा ।
जात्यन्धो वेदवित्प्राज्ञः पत्नीं लेभे स विद्यया । तरुणीं रूपसम्पन्नां प्रद्वेषीं नाम ब्राह्मणीं ।
स पुत्त्राञ्जनयामास गौतमादीन्महायशाः । ऋषेरुतथ्यस्य तदा सन्तानकुलवृद्धये ।
धर्म्मात्मा च महात्माच वेदवेदाङ्गपारगः । गोधर्म्मं सौरभेयाच सोऽधीत्य निखिलं मुनिः । प्रावर्त्तत तदा कर्त्तुं श्रद्धावांस्तम श्रद्धया । ४१९५
ततोवितथमर्य्यादं तं दृष्ट्वा मुनिसत्तमाः । क्रुद्धा मोहाभिभूतास्ते सर्व्वे तत्राश्रमौकसः ।
अहोऽयं भिन्नमर्य्यादो नाश्रमे वस्तुमर्हति । तस्मादेनं वयं सर्व्वे पापात्मानं त्यजामहे ।
इत्यन्योन्यं समाभाष्य ते दीर्घतमसं मुनिं । पुत्त्रलाभा च सा पत्नी न तुतोष पतिं तदा । प्रद्विषन्तीं पतिं भार्य्या किं मां द्वेष्टी ति चाब्रवीत् ।
॥ प्रद्वेष्युवाच ॥ भार्य्याया भरणाद्भर्त्ता पालनाच्च पतिः स्मृतः । अहं त्वां भरणं कृत्वा जात्यन्धं ससुतं तदा ।
नित्यकालं श्रमेणार्त्ता न भरेयं महातपाः ॥ भीष्मउवाच ॥ तस्यास्तद्वचनं श्रुत्वा ऋषिः कोपसमन्वितः । प्रत्युवाच ततः पत्नीं प्रद्वेषीं ससुतां तदा । नीयतां क्षत्त्रियकुले धनार्थी त्वं भविष्यसि । ४२००
प्रद्वेष्युवाच ॥ त्वया दत्तं धनं विप्र नेच्छेयं दुःखकारणं । येथष्टं कुरु विप्रेन्द्र न भरेयं पुरा यथा ।
॥ दीर्घतमा उवाच ॥ अद्यप्रभृति मर्य्यादा मया लोके प्रतिष्ठिता । एक एव पतिर्नार्य्या यावज्जीवं परायणं ।
मृते जीवति वा तस्मिन्नापरं प्राप्नुयान्नरं । अभिगम्य परं नारी पतिष्यति न संशयः । अपतीनान्तु नारीणामद्यप्रभृति पातकं यद्यस्ति चेद्धनं सर्व्वं वृथाभोगा भवन्तु ताः ।
अकीर्त्तिः परिवादाश्च नित्यं तासां भवन्तु वै । इति तद्वचनं श्रुत्वा ब्राह्मणी भृशकोपिता । गङ्गायां नीयतामेष पुत्त्र इत्येवमब्रवीत् ।
लोभमोहाभिभूतास्ते पुत्त्रास्तं गौतमादयः । बद्ध्वोडुपे परिक्षिप्य गङ्गायां समवासृजन् । ४२०५
कस्मादन्धश्च वृद्धश्च भर्त्तव्योऽयमिति स्म ते । चिन्तयित्वा ततः क्रूराः प्रतिजग्मुरथो गृहान् ।
सोऽनुस्रोतस्तदा विप्रः प्लवमानो यदृच्छया । जगाम सुबहून्देशानन्धस्तेनोडुपेन ह ।
तन्तु राजा बलिर्नाम सर्व्वधर्म्मविदांवरः । अपश्यन्मज्जनगतः स्रोतसाऽभ्यासमागतं ।